

L'EUROPA DE LES CIUTATS INTEL·LIGENTS

Santiago Castellà,

PROFESSOR DE DRET I RELACIONS INTERNACIONALS A LA URV, DIRECTOR DE LA CÀTEDRA TARRAGONA SMART MEDITERRANEAN CITY, I MEMBRE DEL CONSELL ASSESSOR DE LA FCE

A

vui podríem parafrasejar *El Manifest Comunista* de Karl Marx i Fiedrich Engels amb la idea d'“un fantasma recorre Europa”, sols que ara el fantasma és l'Smart City. La metàfora és correcte donat que no pocs dels seus furibunds detractors consideren que és només un fantasma de fum que s'esvaïrà sigil·losament amb la mateixa sorprenent habilitat amb què s'ha instaurat entre nosaltres. El cert és que, des de la Unió Europea, part dels fons de cohesió,

de política regional i els destinats a recerca i innovació s'han anat progressivament orientant cap a camps directament propers a les ciutats intel·ligents (senyors a l'espai urbà, *big data*, *open data*, *internet of things*, ...) o indirectament involucrats (mobilitat, economia baixa en carboni, co-generació energètica, eficiència energètica, participació, xarxes socials, transparència, govern obert ...). Sens dubte estem davant d'un fenomen nou que tindrà una influència decisiva en el nou desenvolupament urbà, integrant moltes de les tendències presents en els objectius de l'Horitzó 2020, i per tant de l'economia i formes de vida de les properes dècades.

Les ciutats són l'epicentre d'un variat conjunt de transformacions revolucionàries pròpies de la nova era digital que tenen com a fil conductor una energia nova, fins ara menyspreada, com són les dades. La progressiva virtualització de la prestació de serveis urbans mitjançant el desplegament de sensors fa que generem una quantitat ingent i quasi inabordable de dades. Les ciutats tenen sensors que registren el tràfic, la semafòrica, el rec de jardins i zones verdes, l'enllumenat públic, la recollida de brossa, videocàmeres de seguretat, telecomptadors en la distribució de subministraments –aigua, electricitat, fred/calor, gas...- incidències i urgències, etc.; Generem milions i milions i milions de

Les ciutats són l'epicentre d'un variat conjunt de transformacions revolucionàries pròpies de la nova era digital que tenen com a fil conductor una energia nova, fins ara menyspreada, com són les dades.

dates. A les que hem d'afegir les que genera cada ciutadà –el ciutadà com a sensor- pel sol fet de portar un *smartphone* a sobre: a quines antenes es connecta ens diu la ruta, a on s'atura per dinar, a quins espectacles va, com es desplaça, quines trucades fa o rep,... una incalculable quantitat de dades que ara resten emmagatzemades en servidors, i que comencen a ser un gran negoci per a moltes empreses que han començat a desplaçar la seva activitat principal cap al terreny de la valorització de les dades de què disposen al prestar el servei als seus usuaris.

Això planteja canvis substancials. En primer lloc en el terreny de l'ús adequat d'aquestes dades per evitar models de control com els intuïtius –i segurament ja superats per la realitat- per George Orwell, però també de propietat i comercialització de les dades, la intimitat i la privacitat, la legitimitat del control, etc.; Amb una certa manca d'agilitat, però els mecanismes europeus per a regular amb garanties democràtiques els nous escenaris ja s'han posat en funcionament. Encara que estem, i així es constata, davant una realitat imparabile que cal regular i orientar però que no es podrà evitar. I de fet ens situa davant d'un canvi revolucionari de paradigma: fins ara sabien que eren poques les preguntes que podíem fer a les costoses dades de què disposaven i sempre sota la sospita de si aquelles dades -d'enquestes, mostres, llistats manuals...-, reflectien correctament la realitat. Ara el paradigma és radicalment diferent: tot té resposta en l'encreuament de dades, només cal encertar la pregunta. Sembla una exageració fins que tenim coneixement que, fent les adequades preguntes a les dades emmagatzemades de les nostres constants vitals –persones que des de fa anys recullen aquestes dades per dispositius com polseres- podem tenir coneixement molt exacte del risc d'infart o de malalties degeneratives i aplicar

I al temps, descobrim la ciutat com l'espai per excel·lència per transformar la realitat cap a les tendències polítiques consensuades: sostenibilitat, democràcia, iniciativa i creativitat.

tècniques preventives; o podem preguntar i conèixer el protocol de trucades que segueix una persona abans de suïcidar-se; o per exemple conèixer quantes persones grans o malaltes no han obert una aixeta de casa seva les darreres hores i fer una trucada des de serveis socials. Possibilitats immenses que permeten que polítiques socials i prestacions de serveis puguin canviar la seva orientació, o que es pugui tarifar per l'ús exacte de serveis i per la despesa real generada.

Aquesta revolució de les dades es produeix en el context urbà, en les ciutats com espais on la densitat de vida conjunta ens permet fer rentable ràpidament la implementació de sensors, esdevenint un motor d'altres canvis tecnològics que també troben en la ciutat l'espai per a desenvolupar-se, com són l'*Internet of Things* (i M2M) o la impressió 3D. I al temps, descobrim la ciutat com l'espai per excel·lència per transformar la realitat cap a les tendències polítiques consensuades: sostenibilitat, democràcia, iniciativa i creativitat. Efectivament la ciutat és el principal emissor de contaminació, l'espai on la qualitat ambiental més afecta els éssers humans; on es concentra una mobilitat menys sostenible i la possibilitat de nous sistemes de mobilitat és possible; l'espai on es dispara el consum energètic i on implantar les mesures d'estalvi i eficiència, l'espai per implementar xarxes distributives de generació energètica;

l'espai per compartir, participar, i gestionar àgilment els interessos comuns; l'espai per a l'art, la creativitat, el pensament disruptiu, i la innovació.

De la mà de les ciutats intel·ligents donem entrada a tres grans revolucions pendents en l'escenari global: la revolució de la sostenibilitat, del reciclatge i de l'economia circular, de l'economia baixa en carbó, de les xarxes distributives intel·ligents, de les energies netes i renovables; en segon lloc, la revolució democràtica que des de la gestió digital ens porta al govern obert, a la transparència, a la participació *online*, a la cogestió de serveis, a la distribució del poder, i en tercer lloc la revolució del coneixement, l'atracció de talent i la seva disruptivitat, el compartir *online*, la creació i la intel·ligència col·lectives.

Gestionar grans conurbacions urbanes presenta reptes de governabilitat nous i permet noves formes digitals de prestació de serveis, al temps que es generen noves necessitats i serveis. La ciutat esdevé escenari d'aquestes transformacions que determinaran una Europa més creativa, més dinàmica i amb més qualitat de vida. En certa manera, l'especificitat europea de combinar alquímicament llibertats civils, ordenació democràtica del poder, cohesió social i creixement econòmic –allò que Ralf Dahendorf va anomenar “la quadratura del cercle”–, troba en les ciutats intel·ligents la seva evolució futura. En un món global, que cada dia s'explica menys per Estats – massa petits per fer normes i massa grans per aplicar-les- la ciutat(Estat) torna a ser la protagonista, competint entre elles per atreure talent i recursos i oferir oportunitats i qualitat de vida als seus ciutadans. Les institucions intueixen ja aquest canvi en les línies d'ajut directament a projectes urbans

En un món global, que cada dia s'explica menys per Estats [...] la ciutat (Estat) torna a ser la protagonista.

integrats, però potser cal anar més lluny: potser cal revitalitzar la participació de les ciutats en el procés de creació de normes europees, i més globalment, en el projecte de construcció federal europeu. •